

קו לעובד: סיכום שנתי 2019 לתאונות העבודה

מספר ההרוגים בתאונות עבודה ב-2019 – הגבוה ביותר בשני העשורים האחרונים

עיקרי הדו"ח

- **86 עובדים איבדו את חייהם בתאונות עבודה בשנת 2019.** זהו מספר ההרוגים הגבוה ביותר בשני העשורים האחרונים, **ומהווה עליה של כ-23% לעומת השנה שחלפה.** נתון זה מהווה מגמה הפוכה ליעד שקבע לעצמו משרד העבודה בתכניתו לשנת 2019 – הורדת מספר ההרוגים בכלל הענפים ב-10%.
- **ענף הבניין הינו הענף המוביל במספר ההרוגים (47 הרוגים מתוך 86),** ואחראי על כ-56% מתאונות העבודה הקשות והקטלניות במשק הישראלי. זאת למרות שמספר המועסקים בענף הבניה הינו כ-8% בלבד מכלל המועסקים במשק. גם כאן מדובר במגמה הפוכה ליעד שקבע לעצמו משרד העבודה בתכניתו השנתית של 2019 – הורדת מספר ההרוגים בענף הבניין ב-10%. לעומת עלייה של כ-12% במספר ההרוגים בענף הבניין, על פי נתוני "קו לעובד".
- שני הענפים האחראים לעליה במספר ההרוגים בתאונות עבודה הם: ענף הבניה וענף המסחר ושירותים.
- מספר מפקחי העבודה הירוד וחוסר תקינה בנושא, היעדר הרתעה ובראש ובראשונה היעדר רשות לאומית לבטיחות בעבודה, המכוונת את המדיניות בתחום וקובעת את סדרי עדיפויות בהתאם לצורכי המשק - הן הסיבות המרכזיות לבטיחות הירודה בשוק העבודה הישראלי.

פירוט הממצאים:

420 תאונות עבודה, 86 הרוגים ו-352 פצועים בשנת 2019.

בטבלה להלן הפירוט המלא של תאונות העבודה לפי חודש:

מס' תאונות	מס' הרוגים	מס' פצועים (קשה-בינוני)
ינואר	24	6
פברואר	32	6
מארס	29	7
אפריל	30	8

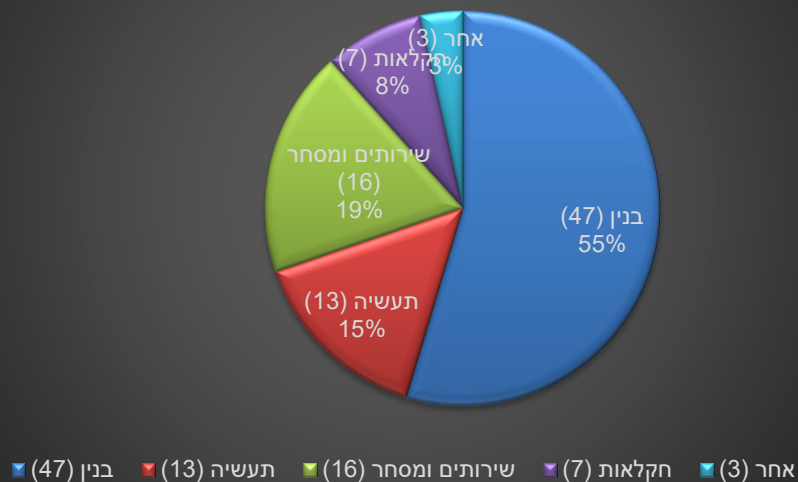
28	10	34	מאי
44	7	46	יוני
36	5	41	יולי
22	8	30	אוגוסט
37	9	45	ספטמבר
27	9	35	אוקטובר
36	6	40	נובמבר
30	5	34	דצמבר
352	86	419	סה"כ

* הטבלה מתבססת על איסוף ותיעוד של 'קו לעובד' לדיווחים של מד"א ומשטרת ישראל

ענף הבניין - הענף המסוכן ביותר במשק הישראלי והמוביל במספר התאונות הקטלניות והקשות -

כ-56% מתאונות העבודה הקטלניות והקשות שהתרחשו השנה אירעו בענף הבניין (234 תאונות מתוך 419), 47 עובדים נהרגו ו-197 עובדים נפצעו באורח קשה ובינוני. חומרת נתונים אלו מקבלת משנה תוקף, בצל העובדה שרק 8% מכלל המועסקים במשק, מועסקים בענף הבניה.

הרוגים לפי ענף תעסוקתי - 2019



מספר ההרוגים בתאונות עבודה בשנת 2019 הוא הגבוה ביותר בשני העשורים האחרונים.¹

משרד העבודה קבע לעצמו יעד לשנת 2019, להוריד את מספר ההרוגים בתאונות עבודה בכלל הענפים ב-10%, ל-53 הרוגים; ובענף הבניין ל-33 הרוגים. בפועל מספר ההרוגים גם בבניין וגם בשאר הענפים עלה לעומת מספר ההרוגים בשנה שעברה והתרחק משמעותית מהיעד שהמשרד קבע לעצמו.

בטבלה שלהלן מספר ההרוגים בתאונות עבודה בכל הענפים ובענף הבניין, בשנים 2015-2019:

	2019	2018	2017	2016	2015	
מס' הרוגים כלי	86	70	52	58	54	
בבנין	47	35 (42)	30 (36)	36 (50)	34	
שאר הענפים	39	35	22	22	20	

*הנתונים בשחור הינם הנתונים הרשמיים של מנהל הבטיחות. הנתונים באדום הינם נתונים שנאספו על ידי "קו לעובד".
היכן שקיימים נתוני "קו לעובד" החישובים נעשים בהתאם לנתוני הארגון. בהיעדר נתונים מן הארגון ההתייחסות היא לנתוני מנהל הבטיחות.

זהות קרבנות כלל תאונות העבודה –

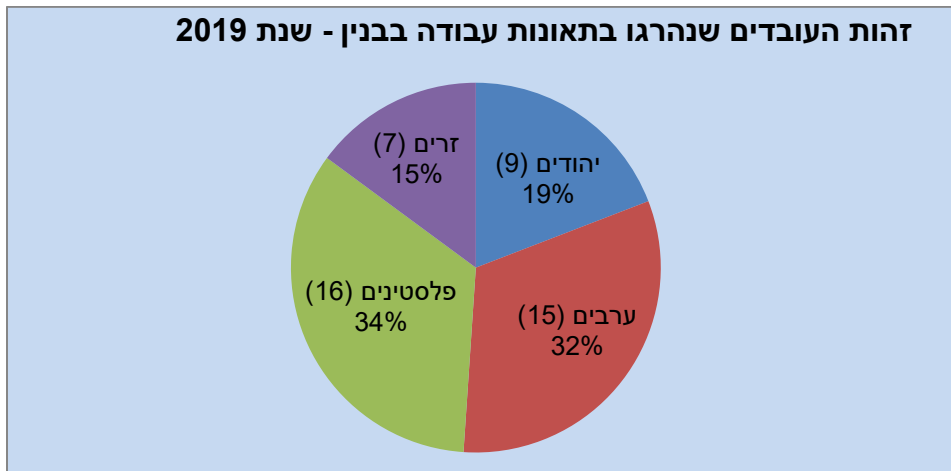
בשנת 2019, נהרגו בתאונות עבודה 86 עובדים, לפי החלוקה הבאה: 29 עובדים אזרחים יהודים (34% מההרוגים), 23 עובדים אזרחים ערבים (27%), 9 עובדים פלסטינים (27%), 2 עובדים שזהותם לא התפרסמה (2%).

¹ מקורות לנתונים על מספר ההרוגים בשני העשורים האחרונים –

<https://employment.molsa.gov.il/Employment/SafetyAndHealth/ResearchAndProjects/Reports/Reports/AccidentReport2010-2014.pdf>

<https://employment.molsa.gov.il/Employment/SafetyAndHealth/ResearchAndProjects/Reports/Reports/AccidentCompensationReport1995-2006.pdf>

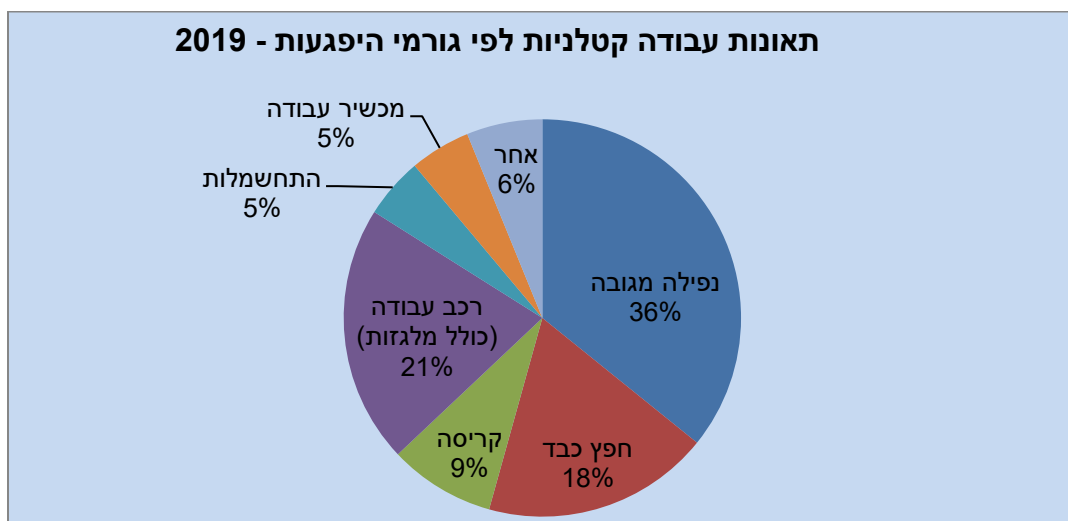
זהות קרבנות תאונות העבודה בענף הבניין בפרט -



הסיבות המרכזיות לתאונות העבודה במשק הישראלי – נפילה מגובה, היפגעות על-ידי רכב עבודה (טרקטורים, מלגזות) ונפילת חפץ כבד.

נפילה מגובה מהווה הגורם מספר אחת לתאונות עבודה קטלניות במשק הישראלי ואחראית לכ-36% מהן. גורם זה הינו המוביל בתאונות עבודה קטלניות בשני הענפים בניה ושירותים ומסחר (אחראי על כ-44% מהתאונות הקטלניות בשני ענפים אלו).

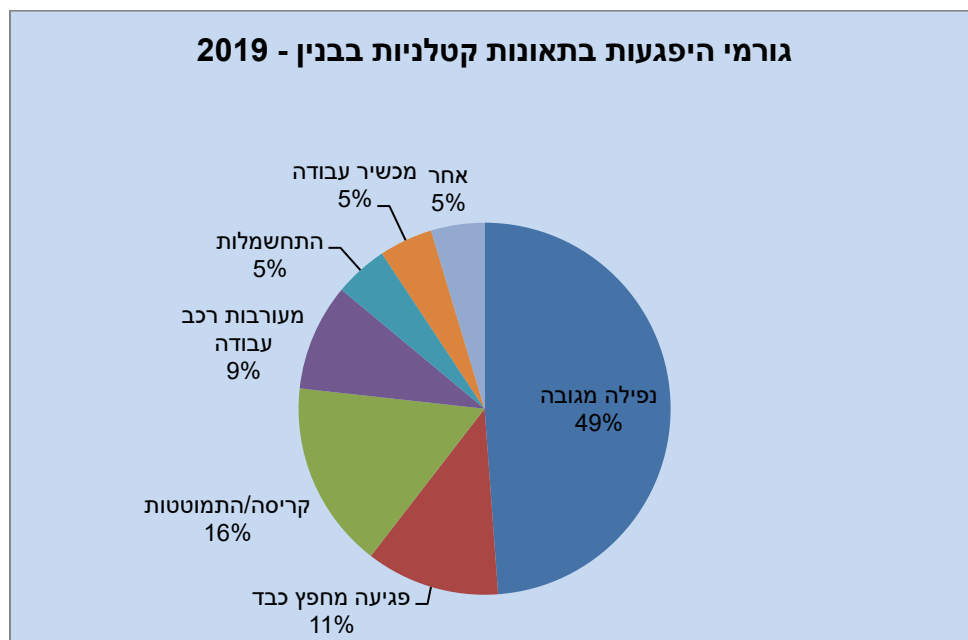
כ-20% מהתאונות הקטלניות במשק בשל פגיעה מכלי רכב עבודה (כולל התהפכות טרקטורים במשקים חקלאים, דריסות על-ידי מלגזות בתוך מפעלים, דריסות על-ידי משאיות בתוך אתרי העבודה). גורם זה אחראי לעיקר התאונות הקטלניות בשני הענפים: תעשייה (6 מתוך 13 תאונות קטלניות) וחקלאות (5 מתוך 7 קטלניות).



בטבלה להלן פירוט גורמי היפגעות בתאונות קטלניות לפי ענף:

גורם היפגעות	ענף הבניה	ענף התעשייה	מסחר ושירותים	חקלאות	אחר	סה"כ
	43 תאונות הרוגים	13 תאונות/ הרוגים	15 תאונות הרוגים	7 תאונות /7 הרוגים	3 תאונות/3 הרוגים	81 תאונות / 86 הרוגים
נפילה מגובה	21 תאונות/הרוגים		7 תאונות/הרוגים	1 תאונות/הרוגים		29 תאונות/הרוגים
חפץ כבד	5 תאונות/הרוגים	5 תאונות/הרוגים	3 תאונות/הרוגים	1 תאונות/הרוגים	1 תאונות/הרוגים	15 תאונות/הרוגים
קריסה	7 תאונות / 11 הרוגים					7 תאונות/11 הרוגים
רכב עבודה	4 תאונות/הרוגים	6 תאונות/הרוגים	2 תאונות/הרוגים	5 תאונות/הרוגים		17 תאונות/הרוגים
התחשמלות	2 תאונות/הרוגים		2 תאונות/3 הרוגים			4 תאונות/ 5 הרוגים
מכשיר עבודה	2 תאונות/הרוגים	2 תאונות/הרוגים				4 תאונות/הרוגים
אחר	2 תאונות/הרוגים		1 תאונות/הרוגים		2 תאונות/הרוגים	5 תאונות/הרוגים

'נפילה מגובה' הוא הגורם המוביל בתאונות עבודה קטלניות בענף הבניה:



עיקרי המלצות "קו לעובד" –

- **אימוץ המלצות ועדת אדם** – זו השנה הראשונה ש"קו לעובד" פועל לאיסוף מידע ונתונים בכלל הענפים במשק, זאת לעומת מיקוד בענף הבנייה בלבד בשלוש השנים החולפות. המורכבות שעולה מן הנתונים, וסוגי התאונות השונים, מראה בבירור כי על מדינת ישראל לאמץ את המלצות ועדת אדם – ועדה שעסקה בנושא בטיחות בעבודה ומסקנותיה הוגשו למשרדי הממשלה באפריל 2014. **המסקנה המרכזית: הקמת רשות לאומית לבטיחות ולבריאות תעסוקתית** אשר תרכז את העבודה בנושא, לעומת המצב כיום בו אין גוף מרכזי הקובע מדיניות כוללת בתחום הבטיחות. קיימים שני גופים עיקריים בתחום, מנהל הבטיחות במשרד העבודה שפועל כרגולטור, והמוסד לבטיחות ולגהות שמופקד על ההסברה. הקמת רשות כזו, כך עולה מדו"ח הוועדה, תביא לריכוז משאבים, הגדלת יעילות, ביטול כפילויות ותקציבית תהווה פתרון מיידי למספר המפקחים הירוד ביחס למספר מקומות העבודה הקיימים. הרשות תכלול תחת קורת גג אחת: זרוע אכיפה, זרוע מניעה ומרכז למחקר ולניהול ידע בתחום. נתוני הדו"ח המראים כי חלק מהתאונות מתרחשות במקומות שאינם תחת פיקוח מנהל הבטיחות, מדגישות את הצורך בפעולת חינוך והקניית הידע לכלל העובדים במשק.
- **קביעת תקינה לפיקוח כפי שנהוג במדינות מפותחות ב-OECD** – מספר המפקחים על בטיחות העובדים אינו יכול להיות שרירותי, עליו להיות קבוע בחוק. נכון להיום בישראל אין מפתח לתקינת מספר מפקחי העבודה הנדרשים. לשם הדוגמה, המפתח למספר מפקחי העבודה הדרושים לפי ארגון OECD, הוא מפקח לכל 10 אלף עובדים במדינות מפותחות, ומפקח לכל 20 אלף עובדים במדינות מתפתחות. בישראל הועסקו בשנת 2018, 3.993 מיליון עובדים, מכאן לפי מפתח ה-OECD דרושים בין 400-200 מפקחי עבודה במנהל הבטיחות, כאשר בפועל גם לאחר מלוא איוש התקנים לאחר ההוספה שניתנה לענף הבניין, יעמוד מספר המפקחים בישראל מתחת למינימום הנדרש במדינות מתפתחות.
- **יצירת הרתעה בענף הבניין – כיום בפועל בכלל הערוצים המאפשרים הרתעה, היא איננה. לא מוטלים עיצומים על מעסיקים, אתרי בנייה נסגרים ליומיים בלבד ללא בדיקה אמיתית של תיקון הליקויים, קבלנים אינם משלמים כל מחיר בגין ליקויי הבטיחות שבאתריהם ואין נגדם חקירה פלילית הולמת ומיצוי דין.**
 1. **חקירה פלילית ומיצוי דין** - במהלך השנה פרסמנו כי נתונים שהתקבלו ב-'קו לעובד' ממשטרת ישראל אודות חקירת תאונות עבודה בענף הבניה חושפים כי רק בכ-25% מתאונות העבודה הקטלניות והקשות בשנים 2016-2018, אליהן נקראה משטרת ישראל, נפתחה חקירה פלילית; רק בכמחצית המקרים שנפתחו חקירות פליליות (54%) הן הסתיימו והתיק עבר לטיפול פרקליטות המדינה. גם כאן המצב חמור לפי מידע שקיבלנו מהפרקליטות: מעל ל-60% מהתיקים שהועברו לפרקליטות כבר נגנזו, בעילה של "העדר ראיות". יחידת 'פלס' שהוקמה לשם חקירת תאונות עבודה חקרה לפי מעקב "קו לעובד" רק 4 תאונות מתוך 86 תאונות קטלניות שאירעו.

2. **עיצומים כספיים** – העיצומים הכספיים בהם התגאה משרד העבודה והרווחה בשנה החולפת הוטלו רק לאורך זמן קצר, ומרביתם לא נגבו. כבר [באפריל 2018](#) הפסיק המשרד להטיל עיצומים כספיים על קבלנים בשל ליקויי בטיחות.
3. **צווי סגירה לאתרים בהם אירעה תאונה קטלנית או קשה** – נכון להיום צווי סגירה על אתרים מוטלים ל-48 שעות בלבד. אין בכך הרתעה מספקת, ובפועל מרבית האתרים חוזרים ונפתחים ללא פיקוח אמיתי על תיקון הליקויים.
4. **רשם הקבלנים במשרד הביני והשיכון, נמנע, ובמשך שנים, מהפעלת סמכויותיו על פי חוק, ולא נקט בהליכי משמעת נגד קבלנים שבאתריהם נהרגו ונפצעו עובדים ו/או כאלו שצברו רקורד בטיחותי עגום המתבטא בריבוי צווי הבטיחות. רק השנה השתמש הרשם לראשונה בסמכותו זו, הזמין חברות קבלניות לשיבות שימוע, ושלל רשיונותיהם של שני קבלנים לצמיתות והתלה רשיונם של 3 קבלנים לשלוש שנים. אולם פעולות אלו עדין נופלות בהרבה מהדרוש לאור ההפקרות הגואה בתחום הבטיחות בעבודה באתרי הבניה במדינה. כמו כן, חובה על רשם הקבלנים ומינהל הבטיחות לפעול בענין זה בשקיפות ולפי קריטריונים ברורים ושוויוניים, לשם בחירת הקבלנים נגדם ייפתחו הליכי משמעת.**
5. **החשב הכללי במשרד האוצר, הכניס לראשונה רק בינואר השנה, תנאים מתחום הבטיחות בעבודה לצורך הכרה בקבלנים עבור ביצוע עבודות ממשלתיות בתחום הבינוי ופיתוח תשתיות, אולם במהרה הקפיא מדיניות חדשה זו, ולפי פרסומים בתקשורת החשב בוחן מחדש את הקריטריונים שנקבעו. הנוהל החדש שנכנס לתוקף ב-15.2 קובע כי קבלנים שבאתרי הבנייה בביצועם הוטלו על ידי מינהל הבטיחות שני צווי סגירה בשנה, יושעו מפנקס "קבלן מוכר" ויהיו מנועים מלהשתתף במכרזים ציבוריים במשך שנה. צווי סגירה הם צווי בטיחות המחייבים הפסקת העבודה בכל אתר הבניה והם מוטלים על ידי מינהל הבטיחות במקרים של תאונות שגרמו למוות או פציעה קשה, או בשל הפרות בטיחות חמורות באתר הבניה, גם ללא התרחשות תאונה. לפי פרסומים בתקשורת ולאור הכמות הגדולה של קבלנים שצברו שני צווי סגירה ומעלה, המדיניות החדשה נבחנת מחדש ע"י החשב.**

החברה האזרחית לוקחת אחריות

להיעדר ההרתעה המשוע, יש להוסיף פעולה נוספת שבידי הרגולטור היכולת לבצע, אך הוא אינו עושה זאת: פרסום וניתוח מידע עדכני. למנהל הבטיחות המידע העדכני ביותר אודות פצועים והרוגים, אודות הנסיבות בהן מתרחשות התאונות. בידי היכולת והמשאבים לנתח את המידע בכדי להוביל לשינוי מדיניות אמיתי אשר יציל חיי אדם. אך הרגולטור בוחר שלא לעשות זאת. למלא את תפקידו בוחר הרגולטור להצניע את המידע. זו שנה שנייה ברציפות שאינו מפרסם "דוח תאונות עבודה שנתי", או מנתח עבור הציבור את המצב והסכנות הקיימים בתחום הבטיחות בעבודה. כל פרסומיו הינם טפיחה על שכמו ומגננה, במקום להגן על מי שבאמת זקוקים זאת – העובדים.

בוואקום שיוצר הרגולטור, בהיעדר אכיפה ומידע, נותר התפקיד בידי החברה האזרחית. באין הרתעה מטעם הרשויות האחריות נותרת בידי הציבור אי לכך אנו מפרסמים כאן, לשימוש הציבור את החברות השיאניות בקבלת צווים בגין ליקויי בטיחות.

ואלה החברות השיאניות שצברו מעל ל-10 צווי בטיחות במהלך 2019

16 צווים	אסום – חברה קבלנית לבניין בע"מ
16 צווים	אלרואבי, סחר והשקעות בע"מ
15 צווים	מחאמיד תופיק חברה לבנין ופיתוח בע"מ
15 צווים	יצחק שטרן ושות' בע"מ
15 צווים	חברת האחרים שש לבניה בע"מ
13 צווים	ח.י.מ. ביתן בע"מ
12 צווים	נאות שמיר ש. בע"מ
11 צווים	אחים בוסקילה בע"מ
11 צווים	א.ד. אשר זגורי עבודות בנין בע"מ
10 צווים	חברת אחים משהור בנין ופתוח בע"מ
10 צווים	מגדלי המרכז הנדסה ובניין בע"מ